

7. Панченко І. QUO VADISTIS & Казус “Українська приватизація” Економіка України. – 2012. – № 2. – С. 46-58.
8. Гесць В., Гриценко А. Економіка та суспільство: непізнані грані взаємовпливу (роздуми над прочитаним) // Економіка України. – 2012. – № 3. – С. 4-24.
9. Радченко В. В. Первісне нагромадження та власність в трансформаційній економіці України // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 18. Економіка і право : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – № 6. – С. 21-27.
10. Гальчинський А. Економічний розвиток: методологія оновлення парадигми // Економіка України, 2012. – № 5. – С. 4-17.
11. Бицюра Ю. В. Акціонерна власність як фактор сталого економічного зростання в Україні. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Київ, 2012.

Радченко В. В. Адекватность отношений собственности потребностям модернизации экономики Украины: сущность проблемы

В статье исследуется проблема адекватности отношений собственности потребностям модернизации экономики Украины. Выясняется сущность и актуальность этой проблемы, её содержание и структурные уровни, а также этапы решения. Делается вывод о недопустимости упрощенного подхода к формированию отношений собственности в стране без учета их связи с производительными силами и решением задач модернизации.

Ключевые слова: модернизация экономики, собственность, собственность на средства производства, адекватность отношений собственности потребностям модернизации экономики, уровни формирования адекватности отношений собственности.

Radchenko V. Conformity of property relations to the want modernization for the economy of Ukraine: essence of the problem

The article studies the problem of conformity of property relations to the want modernization for the economy of Ukraine. The author investigates the essence and necessity of this problem, its contents and structural levels, as well as the stages of its solution. The paper concluded that it is impossible to practice a simplified approach to formation of property relations in the country without considering their links with production forces and solving modernization tasks.

Keywords: modernization of economy, property, property of production means, conformity of property relations to the want modernization, formation levels of conformity in property relations.

Петришина Н. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ТЕХНОЛОГІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті досліджено понятійний апарат явища технологічної модернізації. Розглянуто актуальні проблеми та комплекс заходів технологічної модернізації економіки України

Ключові слова: Модернізація, технологічна модернізація, комплекс заходів технологічної модернізації, пріоритетні галузі економіки.

Модернізація економіки країни – це об’єктивний процес суспільного розвитку та одне з пріоритетних завдань, які стоять перед Україною. Процес ринкової трансформації національної економіки свідчить про необхідність технологічної

модернізації усіх сторін господарського життя суспільства та державного устрою шляхом їх раціонального реформування, становлення більш ефективної структури економіки.

Проблема модернізації економіки актуальна для пострадянських країн, які стали на шлях ринкових перетворень. Науковим підґрунтям вирішення даної проблеми є теорія модернізації і світовий досвід розвинених країн. Значний внесок у розробку проблеми модернізації економіки та її видів внесли такі вчені як: С. І. Бандур, В. М. Гесць, Р. Дарендорф, Т. М. Качала, А. В. Мартинов, В. Онищенко та ін. В умовах виходу зі світової фінансово-економічної кризи важливим є подальше дослідження.

В посткризовий період національна економіка потребує системи заходів модернізації, зокрема технологічної, які могли б бути основою наукової розробки державної політики на етапі ринкової трансформації економіки України. Відтак, стає актуальним виявлення проблем технологічної модернізації з врахуванням особливостей економічної системи нашої країни.

Метою статті є виявлення проблем та наукове обґрунтування шляхів технологічної модернізації економіки України. Для досягнення цієї мети виявлено проблеми технологічної модернізації трансформаційної економіки України в умовах глобалізації та інтеграції у світове господарство.

Парадигма модернізації виникла в середині ХХ століття у зв'язку з розпадом колоніального світу. Перед новими незалежними державами Азії, Африки та Латинської Америки постала необхідність вибору шляхів подальшого розвитку. Концепція модернізації була сформульована вченими і політиками США і Західної Європи для країн “третього світу” як альтернатива комуністичній орієнтації [1, с. 86]. Класична теорія модернізації базується на припущеннях, що країни розвиваються, підпорядковуючись загальним закономірностям; різниця між ними пояснюється лише різними стадіями розвитку; країни, які здійснюють модернізацію, здійснюють перехід від традиційного аграрного суспільства до індустріального суспільства, заснованому на великому машинному виробництві.

Модернізація – процес, який має такі характеристики як: глобальний характер; системний охоплення всіх сфер життя суспільства; тривалість процесу і наявність в ньому етапів (проведення реформ і їх результати), економічне зростання.

Термін “модернізація” досить багатозначний і класифікується багатьма авторами по-різному. Так, залежно від політичних та соціально-економічних завдань, які ставляться в країні виділяють:

– техніко-економічну модернізацію підприємств та установ, побуту. Це означає, що слід впроваджувати нові технології, удосконалення, досягнення науково-технічного прогресу, сучасні комп'ютерні та інформаційні технології;

– соціальну модернізацію, досягнення якої потребує істотних змін у сфері суспільних відносин, в першу чергу, виробничих, реформи освітньої системи, розвитку приватного бізнесу та обмеження ролі держави в економіці, посилення конкурентності у всіх сферах зайнятості, реформування всієї соціальної сфери, більшої частини суспільних інститутів;

– політичну модернізацію, яка передбачає досить радикальні зміни в політичній системі країни, її демократизації та лібералізації, в інтерпретації однієї частини

суспільства, у створенні мобілізаційного режиму – в інтерпретації іншої [4].

На сучасному етапі економіці України притаманні такі особливості розвитку як: домінування видобувних та базових галузей промисловості з низьким рівнем переробки сировини; переважання ресурсовитратного типу господарювання; низький технологічний рівень виробництва; висока його енергоємність; залежність від імпорту енергоресурсів, високий рівень зношеності (фізичної та моральної) засобів виробництва, низька конкурентоспроможність багатьох видів продукції тощо.

На думку професора В. Онищенка конкретизація національної мети модернізації полягає в тому, щоб здійснити перехід до індустріальної економіки, яка ефективно розвиватиметься у рамках сучасної глобальної економіки і свого часу може логічно перейти у нову якість – інноваційну та постіндустріальну економіку. Модернізацію необхідно починати за будь-яких стартових умов, але для цього треба мати:

– виважену оцінку ресурсів і можливостей – з тим, щоб сформувані реальні цілі та орієнтири, а також шляхи їх досягнення;

– розуміння ступеня адекватності існуючої системи влади та політичного устрою завданням модернізації, готовності еліти й суспільства до змін в інституційній конструкції держави, адекватних намірам модернізації, цілеспрямованості суспільства у вирішенні завдань модернізації;

– стратегію розвитку, яка б через реалізацію економічних, соціальних, правових, культурних і політичних ініціатив налаштовувала суспільство на сприйняття модернізації як імперативу;

– макроекономічну політику, що ґрунтувалася б на мобілізації всіх ресурсів для модернізації;

– політичну волю та єдність влади щодо стратегії, тактики та методів модернізації;

– виважену зовнішню політику, яка б встановлювала збалансовані, взаємовигідні економічні відносини зі стратегічними партнерами в особі держав і міжнародних організацій, які, так би мовити, створюють зовнішнє середовище модернізації [7, с. 5].

Детальніше зупинимося на оцінці ресурсів і можливостей задля формування реальних цілей модернізації національної економіки та шляхів їх досягнення. Незважаючи на те, що наша країна має досить потужний економічний потенціал, її основні структурні параметри далеко не повною мірою відповідають національним інтересам. Тому постає необхідність розгляду технологічної модернізації економіки України, яку слід розглянути в розрізі промислового комплексу країни.

Пропонована програма реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” розроблена комітетом з економічних реформ на виконання поставленого Президентом України завдання з відновлення економічного зростання й модернізації економіки країни передбачає модернізацію інфраструктури та базових секторів, а саме: електроенергетики, вугільної галузі, нафтогазової промисловості, житлово-комунального господарства, транспортної інфраструктури та сільського господарства. Зокрема, основними проблемами на шляху модернізації є наступні:

1. Українська економіка є однією з найбільш енергоємних у світі: на виробництво одиниці ВВП витрачається у 3-5 разів більше енергії, ніж у країнах Східної Європи. Це

зумовлює зростання навантаження на державний бюджет за рахунок необхідності субсидування закупівлі “надлишкової” кількості енергоресурсів, у тому числі газу, збільшення забруднення довкілля й створює проблеми для конкурентоспроможності економіки в майбутньому, у міру неминучого вирівнювання внутрішніх цін на електроенергію зі світовими.

2. Незважаючи на значні природні запаси вугілля, українська вугільна галузь перебуває у стані стагнації. Основними проблемами галузі є: велике навантаження на державний бюджет через субсидії на підтримку збиткового виробництва й затягування процесу закриття непрацюючих шахт; велика залежність зайнятості населення в окремих регіонах від роботи шахт; висока собівартість вугілля, що найчастіше перевищує ціну імпортного.

3. Основні проблеми нафтогазового сектору в Україні: висока залежність від імпорту нафти й газу при низькому рівні власного видобутку (близько третини загального обсягу споживання – 60,9 млрд. куб. м газу на рік); ризик скорочення транзиту нафти й газу через територію України внаслідок зносу нафто- і газотранспортних мереж; величезне навантаження на державний бюджет через критичний фінансовий стан НАК “Нафтогаз України”; малий обсяг і низька якість нафтопереробки.

4. Необхідність реформування житлово-комунального господарства (ЖКГ) викликана критичною кількістю проблем галузі, ключовими з яких є такі: підприємства ЖКГ перебувають у критичному фінансово-економічному стані; заборгованість населення перед підприємствами ЖКГ значно зросла, що призводить до зростання боргів самих підприємств галузі; система управління експлуатацією житла підприємствами ЖКГ й регулювання природних монополій застаріла і є неефективною; основні фонди перебувають у критичному стані (наприклад, частка водопровідно-каналізаційних мереж, що перебувають у аварійному стані, складає 36,4%); якість житлово-комунальних послуг не відповідає потребам споживачів і технічним стандартам (наприклад, у понад 260 населених пунктах питна вода не відповідає вимогам стандарту якості).

5. Розвиток транспортної інфраструктури є каталізатором економічного зростання. Недостатнє бюджетне фінансування програм модернізації й будівництва об’єктів інфраструктури (трохи більше, ніж 1% ВВП у 2009 році, що складає 30% середнього рівня інфраструктурних видатків в інших країнах) разом з незначними приватними інвестиціями призвели до значного зносу основних фондів. Наприклад, у залізничному транспорті знос складає 85 %.

Транзитний потенціал країни не використовується повною мірою: вантажопотік між Європою й Росією через Білорусь у 5 разів вищий, ніж через Україну. У результаті не створюються робочі місця, а державний бюджет не одержує додаткові доходи. Україна посідає 102-е місце серед 155 країн за індексом логістичної ефективності (Росія – 94-е, Румунія – 59-е, Польща – 30-е). Така позиція значною мірою зумовлена неефективністю митних процедур (135-е місце зі 155).

6. Україна за природно-ресурсним та аграрним потенціалом посідає провідне місце у світі. Однак цей потенціал використовується вкрай неефективно, а агропромисловий комплекс України за рівнем розвитку значно відстає від передових

країн світу і ЄС. Основні проблеми полягають у: низькій конкурентоспроможності продукції та її невідповідності міжнародним стандартам якості й безпеки; низькому рівні інвестицій і зростанні залежності від державного фінансування; низькій економічній ефективності сільськогосподарського виробництва порівняно з іншими країнами, використанні застарілих технологій; домінуванні в структурі експорту продукції з низьким рівнем переробки; катастрофічному падінні родючості ґрунтів і зростанні їх ерозії [8].

Національна доповідь Національної Академії Наук України “Новий курс: реформи в Україні 2010–2015” присвячена ключовим проблемам соціально-економічного, суспільно-політичного та культурного поступу сучасної України. Ґрунтуючись на основних відправних положеннях і висновках попередньої доповіді “Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави” щодо проблем, які нагромадилися впродовж попереднього десятиліття, Національна доповідь 2010 р. являє собою стратегічний і одночасно практичний документ, спрямований у майбутнє. Її метою є окреслення сформованого вітчизняною академічною наукою концептуального бачення принципово нового курсу здійснення в Україні назрілих модернізаційних перетворень, конкретних завдань і механізмів їх реалізації [6]. У доповіді окремим розділом (10) виділено один з видів модернізації, а саме – технологічну модернізацію, розглянемо її детальніше.

Технологічна модернізація – це трансформаційний процес, що проходить під дією технологічних змін в рамках існуючого господарського середовища і супроводжується інституціональними та іншими зрушеннями [5, с. 21].

На нашу думку, технологічна модернізація – це подолання технологічної нерівномірності розвитку окремих сфер і галузей національної економіки з метою забезпечення соціально-економічної стабільності та ефективного розвитку в країні.

Основними проблемами на шляху технологічної модернізації є:

1. Неєфективна галузева структура промислового виробництва. Понад 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали й енергоресурси, тобто на продукцію проміжного споживання. Це значно обмежує можливості до економічного зростання через низьку ефективність сировинних виробництв за визначенням, чим порушує питання необхідності модернізації економіки.

2. Частка продукції соціальної орієнтації перебуває на рівні 1/5 загального обсягу промислового виробництва. Майже зникає легка промисловість (2001 р. – 1,4%, 2005 р. – 1,1%, 2007 р. – 1,0%, 2009 р. – 0,9%, 2010 р. – 0,8%, 2011 р. – 0,7%, січень-квітень 2012 року – 0,7%). Галузь машинобудування хоча і додала в темпах розвитку протягом 1999–2007 рр., проте внаслідок кризи знизилася з 13,7% у 2007 р., до 13,3% у 2008 р., до 10,6% у 2009 р., до 10,9% у 2010 р., до 12% у 2011 р., до 12,6% у січні-квітні 2012 р. тобто перебуває на рівні майже у три-чотири рази нижчому, ніж в економічно розвинутих країнах.

3. Промислове виробництво значною мірою підтримується зовнішнім фактором, а саме високим рівнем експортної орієнтації промислового виробництва (31,8%), в якому основну частку (70%) становлять мінеральні продукти, чорні метали, продукція хімічної промисловості та енергоресурси. На внутрішній ринок потрапляє лише 17%

товарних ресурсів легкої промисловості, 24,8% хімічної, 34,6% металургійної, 28,5% машинобудування.

4. Обсяг і структура капітальних вкладень не в змозі вирішити проблему зношеності основних засобів. Ступінь зношеності основних засобів промисловості станом на 2007 р. сягнув понад 50%. На сьогодні основні засоби за своєю структурою, якісними і віковими характеристиками не відповідають сучасним вимогам і не спроможні задовольнити потреби внутрішнього і зовнішнього ринків. Їх зношеність, наприклад, у промисловості України перебуває на рівні 60%, а в хімічній та нафтохімічній промисловості – понад 71%, машинобудуванні – близько 70%. Близько 80% основних засобів ТЕС і 60% енергорозподільчих компаній повністю зношені. Особливо високий ступінь зношеності основних засобів характерний для промисловості Вінницької, Дніпропетровської, Івано-Франківської, Полтавської, Херсонської, Харківської, Чернівецької та Черкаської областей – у межах 65-76% [2, с. 1].

5. На вкрай низькому рівні перебуває інноваційна діяльність. Частка підприємств, що впроваджували інновації, становила 10,8 % у 2008 р., 10,7 % у 2009 р., 11,5 % у 2010 р., 12,8 % у 2011 р., частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції дорівнювала 5,9 % у 2008 р., 4,8 % у 2009 р., 3,8 % у 2010 р., 3,8 % у 2011 р. За технологічною структурою переважають виробництва низьких (III) і середніх (IV) технологічних укладів (95%). Частка V і VI високотехнологічних укладів перебуває на рівні 5,04%. Джерелами фінансування інноваційної діяльності були кошти: підприємств, держбюджету, іноземних інвесторів, інші джерела. Як видно з таблиці 1 існує незмінна тенденція до найбільшої частки у фінансуванні інноваційної діяльності за власний кошт підприємств. Так, станом на 2011 рік частка витрат у фінансуванні інноваційної діяльності склала: за власний кошт 53%, за кошти держбюджету 1%, кошти іноземних інвесторів 0,4%, інших джерел 45,6%. Як бачимо, у структурі фінансування за рахунок коштів іноземних інвесторів з 2011 року відбулося зниження фінансування на 2354,5 млн. грн. На нашу думку, це пов'язано з недовірою іноземних інвесторів до соціально-економічної ситуації в країні [3].

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності

	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
млн. грн.					
2000	1757,1	1399,3	7,7	133,1	217,0
2001	1971,4	1654,0	55,8	58,5	203,1
2002	3013,8	2141,8	45,5	264,1	562,4
2003	3059,8	2148,4	93,0	130,0	688,4
2004	4534,6	3501,5	63,4	112,4	857,3
2005	5751,6	5045,4	28,1	157,9	520,2
2006	6160,0	5211,4	114,4	176,2	658,0
2007	10850,9	7999,6	144,8	321,8	2384,7
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9

	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
млн. грн.					
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2

Джерело: [3].

Сьогодні інноваційна діяльність підприємницького сектору України залишається на досить низькому рівні. На початку ринкових перетворень в Україні спостерігалось стрімке падіння впровадження інновацій. Так, за даними Держкомстату, у 1994 р. частка промислових підприємств, що впроваджували інновації складала 26% від загальної кількості промислових підприємств, до 2000 р. їх кількість зменшилась до 14,8%, у 2005 р. – до 8,2%. З 2006 р. означений показник збільшувався і у 2010 році становив 11,5% [3]. Як свідчать статистичні дані, питома вага промислових підприємств, що впроваджували інновації протягом 2000–2010 рр., загалом зменшилась більш як на 22,3%.

Так, кількість освоєних нових видів продукції зменшилась протягом 2000-2010 рр. більше ніж у 6 разів, а питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції протягом 2001–2010 рр. впала більше ніж на 44 % – з 6,8% до 3,8% відповідно, тоді як кількість впроваджених нових технологічних процесів зросла за 2000–2010 рр. – з 1403 до 2043, тобто майже в 1,5 рази [3].

Переважно екстенсивний характер вітчизняних інноваційних процесів свідчить про те, що інноваційна продукція освоюється здебільшого шляхом використання наявних обладнання та технологій. Такий тип інноваційного розвитку має досить вузькі межі й майже неспроможний підтримувати конкурентоспроможність підприємств протягом тривалого часу через наявність фінансових обмежень для здійснення інноваційної діяльності підприємствами України.

6. Низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва, який визначається не тільки дефіцитом фінансових ресурсів, недостатністю державних стимулів і пільг. Проблемою є те, що в структурі національної економіки домінують низькотехнологічні галузі, які природно є мало наукоємними (добувна, паливна, харчова, легка промисловість, агропромисловість). У цілому в Україні переважає відтворення виробництва 3-го технологічного укладу (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія та ін.) і майже 95% вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів [9]. За цих умов розвиток нанотехнологій (6-го укладу) відкриває широкі можливості не тільки для їх застосування у розробці нових матеріалів, зв'язку, біотехнологій, мікроелектроніці та енергетиці, а і для подолання вітчизняної кризи та прориву в інноваційному розвитку. В Україні дослідження в сфері нанотехнологій поки що мають розрізнений характер, а поширення діяльності згідно з створеною Програмою “Наноструктурні системи, наноматеріали та нанотехнології”, залишається незадовільним.

7. Деіндустріалізація негативно позначилася на процесах відтворення. Майже третина товарних ресурсів промисловості має імпортне походження. Особливо велика

частка імпорту виникла в товарних групах легкої промисловості (42,4% загального обсягу ресурсів), хімічної та нафтохімічної (47,4%), машинобудування (49%) [6].

8. Рівень техногенного навантаження на довкілля в Україні є досить високим. Станом на 2011 рік викид забруднюючих речовин становив 6877,3 тис. т., у тому числі стаціонарними джерелами 4374,6 тис. т., пересувними джерелами 2502,7 тис. т. У 2011 році утворено 447641,2 у тому числі відходи I–III класів небезпеки 1434,5, утилізовано лише 153687,4, спалено 1054,5, видалено в спеціально відведені місця та об'єкти 277106,8. Отже, на кінець року у спеціально відведених місцях чи об'єктах та на території підприємств залишилося 14422372,1 відходів. Відведення забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти сягало у 2011 році 8,0 млрд. куб. м. У розрахунку на душу населення це становить відповідно 100 кг, 50 кг, 60 куб. м.

З огляду на вищезазначене, ми вважаємо, що для пропорційного і збалансованого модернізаційного розвитку країни необхідне вироблення комплексу наступних заходів:

- проведення інституційних перетворень для формування правового та організаційно-економічного середовища, що сприяє реалізації цілей і завдань модернізації;

- визначення пріоритетних напрямів технологічного розвитку з урахуванням глобальних тенденцій;

- розробка напрямів підвищення енергоефективності на основі визначення її економічно доцільних обсягів, зорієнтованих на задоволення потреб вітчизняних товаровиробників;

- підвищення питомої ваги соціально орієнтованих галузей (легкої та харчової промисловості), економічна діяльність яких спрямована на задоволення споживчого попиту населення;

- розробка середньострокового та довгострокового прогнозів розвитку галузей та технологій;

- розробка проекту запобігання техногенним катастрофам шляхом підвищення екологізації промислового виробництва;

- розробка довгострокової політики розвитку конкурентоспроможності шляхом переходу до стратегічного управління розвитком на основі індикативного планування, забезпечення взаємодії між державою, бізнесом і регіонами та ін.

Висновки. Проаналізувавши основні проблеми технологічної модернізації в Україні можна дійти наступних висновків:

1. Технологічна модернізація пов'язана з такими економічними процесами, як: перехід від старого до нового; удосконалення, прогрес, перетворення, реформування та трансформація; інтеграція і глобалізація; інновація, інноваційна діяльність; структурні зрушення; розвиток і зростання. Застосування та впровадження в життя даних понять, процесів та явищ є основою стабільного соціально-економічного розвитку країни та шляхами впровадження технологічної модернізації як системного процесу.

2. Оптимальна структури економічної системи країни – це сукупність пріоритетних галузей і сфер економіки країни, які здатні визначити міжнародну спеціалізацію країни і стати фундаментом для розвитку інших галузей національної

економіки, покращити використання природно-ресурсного потенціалу держави, обмежити нарощування низькорентабельних сировинних виробництв, реалізувати перехід до реальної соціальної орієнтації економіки України.

3. Формування механізму впровадження технологічної модернізації в Україні в посткризовий період має керуватися пріоритетними цілями: побудова високотехнологічної та конкурентоспроможної економіки; перехід до інноваційно-інвестиційної економіки; здійснення єдиної комплексної програми модернізації країни, важливою ланкою механізму якої міг би стати інститут індикативного планування та регулярна взаємодія уряду, бізнесу, громадян; формування нового курсу реформ з досягненням вирівнювання доходів населення, введенням податків на багатих, гарантуванням соціального захисту громадян.

4. Сучасна технологічна модернізація економіки є основним засобом підвищення конкурентоспроможності нашої країни та основним джерелом економічного зростання.

Виявлення засобів вирішення основних проблем подальшої модернізації трансформаційної економіки України стане напрямом наших подальших досліджень.

Використані джерела:

1. Дарендорф Ральф. У пошуках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у XXI столітті / Анастасія Орган (пер.з нім.). – К. : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. – 110 с/
2. Бандур С. І. Модернізація економіки як чинник трансформації структури зайнятості населення / С. І. Бандур // Ринок праці та зайнятість населення. – 2012. – № 2. – С. 3-6.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
4. Качала Т. М. Модернізація як необхідна умова економічної відбудови національної соціально – економічної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vviem/2011_2/20.pdf.
5. Мартынов А. В. Технологическая модернизация – составляющая экономической трансформации / А. В. Мартынов // Экономический часопис XXI століття. – 2010. – № 9-10. – С. 19-25.
6. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
7. Онищенко В. Модернізація як імператив розвитку / В. Онищенко // Економіка України. – 2011. – № 7. – С. 4-14.
8. Програма економічних реформ “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua/content/ker-program.html.
9. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (проект). [Електронний ресурс] / Комітет з питань науки і освіти. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017&showHidden=1

Петришина Н. В. Технологическая модернизация трансформационной экономики Украины.

В статті досліджено понятійний апарат явлення модернізації. Розглянуті актуальні проблеми і комплекс заходів модернізації економіки України.

Ключевые слова: Модернізація, технологическая модернізація, комплекс заходів модернізації, пріоритетні галузі економіки.

Petryshyna N. Technological modernization of transformative economy of Ukraine.

This article explores the conceptual apparatus of the phenomenon of technological modernization. Considered an actual problems and measures of technological modernization of Ukraine's economy.

Keywords: *Modernization, technological modernization, technological modernization measures, priority sectors.*

*Кондрашова-Діденко В. І., Діденко Л. В.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

КУЛЬТУРНИЙ КАПІТАЛ: ПРИРОДА, ЗМІСТ І СТРУКТУРА

Визначено зміст та охарактеризовано структурні елементи культурного капіталу.

Ключові слова: *капітал, культурний капітал, інтелект, знання.*

Країнове суспільство і кожна його підсистема для свого процвітання потребують відповідних умов, головними з яких є ресурси/чинники. Особливість останніх полягає в тому, що вони мають не тільки і не стільки самовідшкодовуватися, скільки постати джерелом культурно-соціо-економічного зростання. Наразі йдеться про те, що кожен ресурс/чинник у процесі його використання має створювати матеріальний і/або нематеріальний зиск (певне прирощення), тобто має набувати інших форм – форми капіталу. При цьому важливо наголосити: форми капіталу культурного. Адже кожен зокрема і всі загалом ресурси/чинники, що задіяні у процесі виробництва благ, беруть свої витрати з культури. Останнє означає, що економіка є не простором для культури, а самою культурою. Тому все, що задіяне у виробництві, постає елементами загальної культури і культури економічної. Власне це й актуалізує тему нашої статті.

Відомо, що будь-який задіяний ресурс/чинник виробництва за певних умов набуває форми капіталу. Дотепер невідомо що саме спричинює набуття ним форми капіталу. Адже один і той самий чинник в один час набуває форми капіталу, а в інший – ні. Або: не всі задіяні у створенні благ чинники в один і той самий час і в одному й тому самому просторі набувають форми капіталу. Чому? Відшукування відповіді на дане – таке коротке, але дуже важливе – питання постало спонукую до написання нашої статті. Правильна відповідь має підказати правильний шлях формування механізму управління (в широкому розумінні) ресурсами/чинниками, задіяними в процесі створення матеріальних і нематеріальних благ. Власне це є тією проблемою, розв'язанню якої і присвячена презентована стаття.

Означена проблема в такому формулюванні поставлена вперше в економічній літературі, а, отже, залишається нерозв'язаною дотепер. Проте деякі аспекти даної проблеми вже давно знаходяться в полі наукових інтересів (хоча і небагатьох) сучасних закордонних і вітчизняних теоретиків та практиків у різних галузях знання – економічній теорії, політичній економії, економічній соціології, соціальній філософії тощо. Наразі йдеться про таких дослідників, як: Г. Беккер, Г. Боуен, М. Грановеттер (людський капітал); Ю. Веселов, М. Горожанкіна, Дж. Коулман, Н. Лін, Ф. Фукуяма, П. Штомпка (соціальний капітал); В. Базилевич, А. Гапоненко, Л. Діденко,